

بیرنگ علم

دانشگاه میلان

پردیس دانشگاهی

گروه روانشناسی

گرایش روانشناسی عمومی

رابطه سبک های فرزندپروری والدین و رفتار سازشی دانش آموزان کم توان ذهنی

فرحناز قطب زاده اسرار

استاد راهنما:

دکتر شاکری نیا

استاد مشاور:

دکتر عباسعلی حسین خانزاده

شهریور ۱۳۹۴

دانشگاه گیلان

پردیس دانشگاهی

باسمه تعالی

صورتجلسه دفاع از پایان نامه مقطع کارشناسی ارشد / رساله دکتری

دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد / رساله دکتری خانم آقای **فرحناز قطب زاده اسرار** در رشته: **روانشناسی**
گرایش: **(عمومی)** با عنوان

رابطه سبک های فرزندپروری و رفتار سازشی دانش آموزان کم توان ذهنی

به ارزش ۴ واحد، رأس ساعت ۹ صبح روز شنبه مورخ ۹۴/۶/۲۸ در محل پردیس دانشگاهی دانشگاه گیلان تشکیل شد. هیأت داوران پس از بررسی، نتیجه را به شرح زیر اعلام می دارند:

پایان نامه/رساله با نمره..... و با امتیاز عالی ، بسیار خوب ، خوب ، قابل قبول مورد تأیید قرار گرفت.

پایان نامه/رساله در وضع فعلی با اصلاحات جزئی مورد قبول است و نمره **۱۹** و امتیاز عالی ، بسیار خوب ، خوب ، قابل قبول دریافت نمود.

پایان نامه/رساله به شکل فعلی، مورد تأیید قرار نگرفت و پیشنهاد گردید.....

امضا	هیات علمی/مدعو(نام دانشگاه)	کد استادی	تخصص	مرتبه دانشگاهی	اعضاء هیات داوران
	دانشگاه گیلان		روانشناسی	استادیار	استاد(ان)، راهنما: ۱- آقای دکتر ایرج شاکر نیا
	دانشگاه گیلان		روانشناسی	دانشیار	استاد(ان) مشاور: ۱- آقای دکتر عباسعلی خانزاده
	دانشگاه گیلان		مشاوره	استادیار	داوران: ۱- آقای دکتر فرهاد اصغری
	دانشگاه گیلان		روانشناسی	استادیار	۲- خانم دکتر عدرا زبر دست

امضا:	گروه آموزشی/پژوهشی: گیاه پزشکی	مرتبه: استادیار	نماینده تحصیلات تکمیلی: خانم دکتر آزاده کریمی
-------	-----------------------------------	--------------------	--

۱- چهار نسخه اصل از صورتجلسه توسط نماینده تحصیلات تکمیلی تنظیم و به مدیر گروه تسلیم شود. یک نسخه در گروه آموزشی، یک نسخه در آموزش پردیس و یک نسخه در پرونده دانشجو نگهداری و یک نسخه نیز تحویل دانشجو داده شود.

دانشگاه گیلان

حوزه معاونت آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه

تعهدنامه اصالت پایان نامه

اینجانب **فرحناز قطب زاده اسرار** دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته در رشته **روانشناسی** گرایش: **عمومی** که در تاریخ ۹۴/۰۶/۲۸ از پایان نامه خود با عنوان:

رابطه سبک های فرزندپروری و رفتار سازشی دانش آموزان کم توان ذهنی

با کسب نمره ۱۸ و درجه عالی دفاع نموده ام بدین وسیله اعتراف می کنم:

(۱) این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده کرده ام، مطابق ضوابط موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست منابع ذکر و درج نموده ام.

(۲) این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی داخلی و خارجی ارائه نشده است.

ضمناً متعهد می شوم:

(۳) چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هر گونه بهره برداری اعم از چاپ مقاله، کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه یا رساله را داشته باشم، از استاد محترم راهنما و گروه آموزشی مربوطه مجوزهای لازم را اخذ نمایم.

(۴) چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و دانشگاه گیلان مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام، هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی: فرحناز قطب زاده اسرار

تاریخ و امضاء: ۹۴/۰۶/۲۸

تقدیم به پدر و مادر عزیزم

به پاسداشت مهرورزی و الطاف بی کرانشان

تقدیم به فرزندانم پارسا و مایا

تقدیم به همسر عزیز و مهربانم

و تقدیم ویژه به تمامی کودکان مبتلابه عارضه سندرم دان

پاس و ستایش فراوان به درگاه خدای بزرگ که آثار قدرت او بر چهره‌ی روز روشن، تابان است و انوار حکمت او در دل شب تار، درخشان.

پاس فراوان دارم از:

استاد کراتقدر جناب آقای دکتر سناگری نیا که با محبت‌های بی‌دریغ و در نهایت صمیمیت و دلسوزی بنده راد نگارش پایان نامه راهنمایی فرمودند.

استاد گرامی: جناب آقای دکتر عباسعلی حسین خانزاده که با مشاوره‌های کراتقدر خود، در جلابخشیدن به محتوای پژوهش دریغ نوزیدند.

و در نهایت از خانواده عزیزم که یار و یاورم بوده‌اند، کمال تشکر را دارم.

عنوان صفحه

فصل اول : کلیات پژوهش

- ۱-۱- مقدمه ۲
- ۲-۱- بیان مسأله ۵
- ۳-۱- اهمیت و ضرورت پژوهش ۷
- ۴-۱- هدف های پژوهش ۸
- ۵-۱- فرضیه های پژوهش ۹
- ۶-۱- معرفی متغیرهای پژوهش ۹
- ۷-۱- تعریف متغیرها ۹

فصل دوم: پیشینه پژوهش

- ۱-۲- بخش اول: اختلال کم توانی ذهنی ۱۲
- ۱-۱-۲- تعریف کم توانی ذهنی ۱۳
- ۲-۱-۲- تاریخچه کم توانی ذهنی ۱۴
- ۳-۱-۲- تشخیص کم توانی ذهنی ۱۵
- ۴-۱-۲- میزان شیوع کم توانی ذهنی ۱۵
- ۵-۱-۲- علل کم توانی ذهنی ۱۶
- ۶-۱-۲- طبقه بندی کودکان کم توان ذهنی ۱۹
- ۷-۱-۲- شدت کم توانی ذهنی ۲۰
- ۸-۱-۲- ویژگی های کودکان کم توان ذهنی ۲۴
- ۹-۱-۲- ویژگی های یادگیری افراد کم توان ذهنی ۲۵
- ۱۰-۱-۲- توجه و پردازش اطلاعات ۲۶
- ۱۱-۱-۲- حافظه ۲۷
- ۱۲-۱-۲- تفکر، استدلال و رشد مفاهیم ۲۷
- ۱۳-۱-۲- مهارت های زبان ۲۹
- ۱۴-۱-۲- تعمیم دهی و انتقال یادگیری ۳۰

۳۰ انگیزش ۱۵-۱-۲
۳۱ خود مدیریتی ۱۶-۱-۲
۳۲ اثرات کم توانی ذهنی بر خانواده ۱۷-۱-۲
۳۴ اثرات کم توانی ذهنی بر کودک ۱۸-۱-۲
۳۶ بخش دوم: رفتار سازشی ۲-۲-۲
۳۷ تعریف رفتار سازشی ۱-۲-۲
۳۹ هوش و رفتارهای سازشی ۲-۲-۲
۳۹ اجزاء رفتارهای سازشی ۳-۲-۲
۴۱ بخش سوم: مهارت های اجتماعی ۳-۲-۲
۴۱ اهمیت مهارت های اجتماعی ۱-۳-۲
۴۳ ابعاد مهارت های اجتماعی ۲-۳-۲
۴۴ بهبود رشد اجتماعی ۳-۳-۲
۴۵ راهبردهای آموزشی برای مربیان ۴-۳-۲
۴۷ مهارت های اجتماعی در کودکان کم توان ذهنی ۵-۳-۲
۴۸ اصول کلی بر آموزش دانش آموزان کم توان ذهنی ۶-۳-۲
۴۹ بخش چهارم: سبک فرزند پروری ۴-۲-۲
۵۰ تعریف سبک های فرزند پروری ۱-۴-۲
۵۰ سبک مقتدرانه (دموکراتیک) ۱-۱-۴-۲
۵۱ سبک قدرت طلب (مستبدانه) ۲-۱-۴-۲
۵۳ سبک سهل گیرانه (آسان گیر) ۳-۱-۴-۲
۵۴ فرزند پروری در خانواده های با کودک کم توان ذهنی ۲-۴-۲
۵۵ عواملی که بر واکنش خانواده تأثیر دارند ۳-۴-۲
۵۷ اثر معلولیت بر والدین ۴-۴-۲
۵۹ اثر معلولیت بر خواهرها و برادرها ۵-۴-۲
۶۰ نظام رویارویی والدین با معلولیت فرزند ۶-۴-۲
۶۰ نظام روزن ۱-۶-۴-۲
۶۱ نظان سلیه ۲-۶-۴-۲

۲-۵- بخش پنجم: گسترده پژوهشی..... ۶۲

۲-۵-۱- پیشینه پژوهشی در ایران ۶۲

۲-۵-۲- پیشینه پژوهشی در سایر کشورها ۶۶

۲-۶- جمع بندی فصل..... ۷۱

فصل سوم: روش پژوهش

۳-۱- روش پژوهش..... ۷۴

۳-۲- جامعه آماری..... ۷۴

۳-۳- نمونه و روش نمونه گیری ۷۴

۳-۴- ابزارهای پژوهش..... ۷۵

۳-۵- روش اجرا..... ۷۷

۳-۶- روش گردآوری داده ها..... ۷۸

۳-۷- روش های تجزیه و تحلیل داده ها..... ۷۸

فصل چهارم: یافته های پژوهش

۴-۱- یافته های توصیفی پژوهش..... ۸۰

۴-۱-۱- یافته های توصیفی مربوط به ویژگی های جمعیت شناختی آزمودنی ها..... ۸۰

۴-۱-۲- یافته های توصیفی مربوط به متغیر های پژوهش..... ۸۴

۴-۲- یافته های استنباطی پژوهش..... ۸۵

۴-۲-۱- فرضیه اول..... ۸۵

۴-۲-۲- فرضیه دوم..... ۸۷

۴-۳- یافته های جانبی پژوهش..... ۹۲

فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری

۵-۱- بحث و نتیجه گیری مربوط به فرضیه ها ۹۶

۵-۱-۱- فرضیه اول..... ۹۶

۵-۱-۲- فرضیه دوم..... ۹۹

۵-۲- فرضیه های مربوط به یافته های جانبی پژوهش..... ۱۰۳

۵-۳- نتیجه گیری نهایی پژوهش..... ۱۰۴

۱۰۴.....	۴-۵- محدودیت پژوهش.....
۱۰۵.....	۵-۵- پیشنهاد ها.....
۱۰۵.....	۱-۵-۵- پیشنهادهای پژوهشی.....
۱۰۵.....	۲-۵-۵- پیشنهادهای کاربردی.....
۱۰۶.....	فهرست منابع.....

عنوان.....	صفحه.....
جدول ۱-۲ انواع مهارت های سازشی در ویرایش های نهم و دهم انجمن کم توانی ذهنی آمریکا.....	۴۰.....
جدول ۲-۲ مراحل نظام روزن.....	۶۱.....
جدول ۳-۲ مراحل نظام سلیه.....	۶۱.....
جدول ۱-۴ فراوانی و درصد فراوانی نمونه ها بر اساس جنسیت.....	۸۰.....
جدول ۲-۴ فراوانی و درصد فراوانی نمونه ها بر اساس میزان سن.....	۸۱.....
جدول ۳-۴ فراوانی و درصد فراوانی میزان تحصیلات مادران نمونه ها.....	۸۱.....
جدول ۴-۴ فراوانی و درصد فراوانی وضعیت شغلی مادران نمونه ها.....	۸۲.....
جدول ۵-۴ فراوانی و درصد فراوانی میزان درآمد خانواده نمونه ها.....	۸۳.....
جدول ۶-۴ فراوانی و درصد فراوانی تعداد فرزندان خانواده نمونه ها.....	۸۳.....
جدول ۷-۴ فراوانی و درصد فراوانی نمونه ها از لحاظ چندمین فرزند.....	۸۴.....
جدول ۸-۴ میانگین وانحراف معیار نمرات متغیرهای پژوهش و بررسی نرمالیتی داده ها.....	۸۵.....
جدول ۹-۴ ماتریس همبستگی بین متغیرها پژوهش در بین نمونه های دختر.....	۸۵.....
جدول ۱۰-۴ ماتریس همبستگی بین متغیرها پژوهش در بین نمونه های پسر.....	۸۶.....
جدول ۱۱-۴ ماتریس همبستگی بین متغیرهای پژوهش در بین کل نمونه ها.....	۸۶.....
جدول ۱۲-۴ نتایج بررسی استقلال خطاها.....	۸۷.....
جدول ۱۳-۴ نتایج تحلیل رگرسیون گام به گام رفتار سازشی از روی سبک های فرزند پروری.....	۹۰.....
جدول ۱۴-۴ نتایج آزمون تحلیل واریانس برای بررسی توانایی پیش بینی رفتار سازشی از روی سبک های فرزند پروری.....	۹۰.....
جدول ۱۵-۴ ضرایب رگرسیون و آمار t مدل پیش بینی رفتار سازشی از روی سبک های فرزند پروری.....	۹۱.....
جدول ۱۶-۴ نتایج آزمون t برای مقایسه رفتار سازشی پسر و دختر.....	۹۲.....
جدول ۱۷-۴ آزمون لوین بررسی شرط تساوی واریانس بین گروه مادران با سواد و کم سواد.....	۹۳.....
جدول ۱۸-۴ نتایج آزمون تحلیل واریانس چند متری مربوط به متغیر وابسته سبک های فرزند پروری در گروه مادران با سواد و کم سواد.....	۹۳.....
جدول ۱۹-۴ آزمون لوین بررسی شرط تساوی واریانس بین گروه مادران شاغل و غیر شاغل.....	۹۴.....
جدول ۲۰-۴ نتایج آزمون تحلیل واریانس چندمتغیری مربوط به متغیر وابسته سبک های فرزند پروری در دو گروه مادران شاغل و غیره.....	۹۴.....

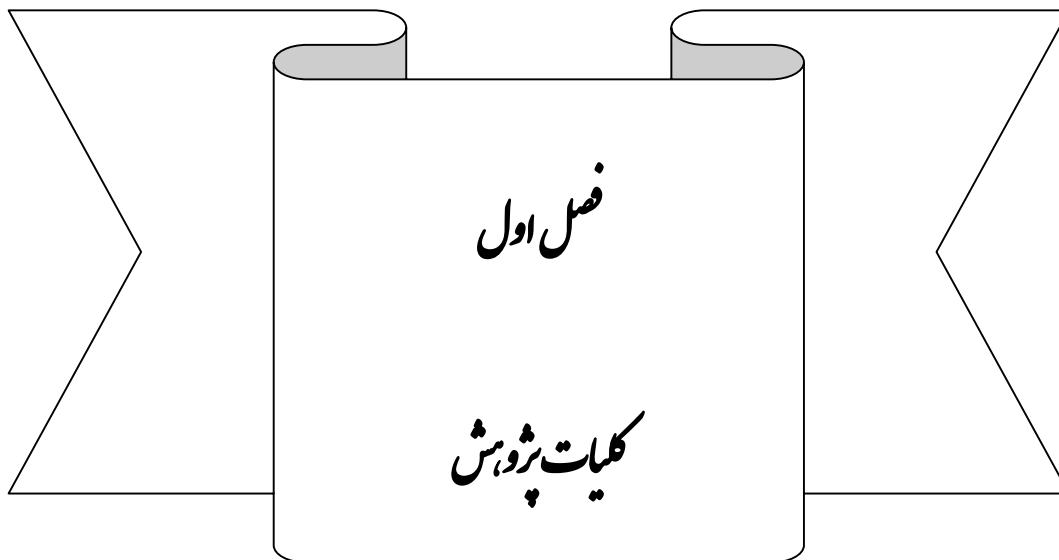
عنوان.....	صفحه.....
شکل ۴-۱ پراکندگی احتمالات طبیعی.....	۸۸.....
شکل ۴-۲ هیستوگرام (همبستگی خطی).....	۸۹.....
شکل ۴-۳ نمودار پراکنش بررسی همگنی واریانس.....	۸۹.....

چکیده

رابطه سبک های فرزندپروری والدین و رفتار سازشی دانش آموزان کم توان ذهنی
فرحناز قطب زاده اسرار

سبک های فرزندپروری والدین مهمترین نقش را در تربیت فرزندان به عهده دارد. بنابراین هدف پژوهش حاضر پیش بینی رفتار سازشی دانش آموزان کم توان ذهنی بر اساس سبک های فرزندپروری والدین آن ها بود. این پژوهش توصیفی و از نوع همبستگی است. جامعه مورد مطالعه را تمامی مادران کودکان مقطع ابتدایی کم توان ذهنی شهر رشت در سال تحصیلی ۹۴-۱۳۹۳ تشکیل می داد که از میان آن ها ۱۱۰ نفر با روش نمونه گیری در دسترس به عنوان نمونه انتخاب شدند. برای جمع آوری داده ها در این پژوهش از پرسشنامه رفتار سازشی واینلند و پرسشنامه شیوه فرزند پروری با مریند (۱۹۷۳) استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از رگرسیون چندگانه نشان داد که سبک فرزندپروری مقتدرانه پیش بینی کننده مثبت و معنی دار رفتار سازشی است ($P < 0/01$). این یافته ها نشانگر آن است که سبک های فرزندپروری سهل گیرانه و مستبدانه پیش بینی کننده منفی و معنی دار رفتار سازشی است ($P < 0/01$). با توجه به یافته های بدست آوری می توان نتیجه گیری کرد که آن دسته از والدین کودکان کم توان ذهنی که سبک مقتدرانه را در تربیت فرزندان خود بکار می گیرند از منظر لازم برخوردارند و نسبت به مشکلات کودک کم توان ذهنی خود آگاهی لازم را کسب می کنند و سپس با توجه به مشکلات کودک خود قوانین و انتظاراتی را برای کودک کم توان ذهنی وضع می کنند و توقعات خود را با ناتوان فرزند خود تطبیق داده و شرایطی را برای رشد رفتار سازشی او به وجود می آورند.

کلید واژه ها: سبک فرزندپروری، مادران، رفتار سازشی، دانش آموزان کم توان ذهنی

در این فصل به کلیات پژوهش پرداخته می شود. بنابراین به ترتیب موضوعاتی مانند مقدمه، بیان مسئله، اهمیت و ضرورت پژوهش، هدف های پژوهش و تعریف های مفهومی و عملیاتی متغیرهای پژوهش به تفصیل مورد بحث قرار می گیرد.

۱-۱- مقدمه

یکی از گروه های ناهمگن و قابل ملاحظه افراد با نیاز های آموزشی ویژه، دانش آموزان کم توانی ذهنی^۱ هستند. کم توان ذهنی یا به اصطلاح دیگر نارسایی قوای ذهنی موضوع تازه و جدیدی نیست بلکه در هر زمان افرادی در اجتماع وجود داشته اند که از نظر فعالیت های ذهنی در حد طبیعی نبوده اند (میلانی فر، ۱۳۸۶). کم توانی ذهنی را براساس میزان شدت به سه دسته خفیف، متوسط و شدید تا عمیق طبقه بندی می کنند (کوهن و اسپنسر^۲، ۲۰۰۵) و درصد افراد در هر طبقه با پایین آمدن مقیاس از خفیف، متوسط و شدید تا عمیق به طور قابل ملاحظه ی کاهش می یابد (فلس^۳ و همکاران، ۲۰۰۹). علل بروز کم توانی ذهنی را می توان به اختلالات ژنتیکی مادرزادی یا اختلالات کروموزومی، عفونت های مادر زادی داخل رحمی، اختلال خونرسانی جفت به جنین، اختلالات متابولیکی یا عددی اشاره کرد (فرای و چاو^۴، ۲۰۱۱). کم توانی ذهنی در ویرایش پنجم راهنمای تشخیصی و آماری اختلال های روانی^۵ (۲۰۱۳) در گروه اختلالات عصبی- تحولی^۶ قرار دارد و در حدود ۱٪ افراد جامعه دیده می شود. میزان شیوع بسته به طبقه سنی فرق می کند. شیوع کم توانی ذهنی شدید حدود ۶ در هزار می باشد و شروع آن در دوران رشد است. سن و ویژگی های مشخص زمان شروع کم توانی ذهنی، بستگی به علت کژکاری مغز دارد. تأخیر در ظهور شاخص های حرکتی، زبانی و اجتماعی تکلم را می توان در دوسال نخست زندگی کودکان دچار کم توانی ذهنی شدیدتر مشاهده نمود ولی موارد خفیف آن ممکن است تا سن مدرسه یعنی زمانی که مشکلات یادگیری تحصیلی نمایان می شود مخفی بماند.

افراد کم توان ذهنی عملکرد کلی ذهنشان، کم تر از حد متوسط است. در دوره رشد نیز در رفتارهای سازشی این کودکان تأخیر و نارسایی دیده می شود (گارلا^۷ و همکاران، ۲۰۱۰). محققان دوره ی رشد را تا ۱۸ سالگی تعریف کرده اند، بنابراین نارسایی هایی را که بعد از ۱۸ سالگی رخ می دهد، نمی توان کم توان ذهنی تلقی کرد (هلم سرشت و دلپیشه^۸، ۱۹۹۲؛ به نقل از دانشمندی، ۱۳۸۸). نقصان کارکرد سازشی و هوشی فرد در حوزه های عملی، اجتماعی و مفهومی است. عملکرد سازشی به معنی استدلال انطباقی در سه حوزه ادراکی، اجتماعی و عملی است. حوزه ادراکی (تحصیلی) شامل کفایت در زمینه مقولاتی مانند

1. Intellectual Disabilities

2. cohen & Spenciner

3. Felce

4. Frey & Chow

5. Diagnostic and statistical Manual of Mental Disorders, 5th, (DSM_5)

6. Neurodevelopmental Disorders

7. Gorla

8. Helm Seresht & Delpisheh

حافظه، زبان، خواندن، نوشتن، استدلال ریاضی، کسب دانش عملی، حل مسأله و قضاوت صحیح در موقعیت های جدید می باشد. حوزه اجتماعی به مسائلی مانند آگاهی از افکار، احساسات و تجارب دیگران، همدلی، مهارت های ارتباط بین فردی، توانایی دوست یابی و قضاوت اجتماعی و حوزه عملی به مواردی مانند یادگیری و خودگردانی در موقعیت های مختلف زندگی شامل مراقبت از خود، مسئولیت های شغلی، مدیریت پول، تفریح، مدیریت رفتارهای شخصی و سازماندهی وظایف تحصیلی و شغلی و نظایر آن مرتبط است (راهنمای تشخیصی و آماری اختلال های روانی ویرایش پنجم، ۲۰۱۳).

رفتارهای سازشی در موقعیت های گوناگون و در سنین مختلف، متفاوت است، ایوانز^۱ (۱۹۹۱) گزارش می دهد که رفتار سازشی از سویی بیانگر، انطباق با یک موقعیت ارائه شده و از سوی دیگر توانایی تغییر رفتار فرد به طور مناسب در جهت پاسخگویی به یک موقعیت است. وجود محدودیت هایی در رفتار سازشی هم بر زندگی روزانه و هم بر توانایی پاسخ دهی به تغییرات زندگی و تقاضاهای محیطی تأثیر می گذارد و یک از معیار های کلیدی برای تشخیص کم توانی ذهنی، رفتار سازشی است. انجمن کم توان ذهنی آمریکا (۲۰۰۷) رفتارهای سازشی را توانایی انجام فعالیت های روزانه مورد نیاز برای کفایت شخصی و اجتماعی^۲ می داند. در ویرایش نهم انجمن عقب ماندگی ذهنی آمریکا (۱۹۹۲) رفتار سازشی، مهارت های ده گانه زیر را در بر می گیرد: مهارت های ارتباطی^۳، مهارت های مراقبت از خود^۴، مهارت های زندگی در خانه، مهارت های اجتماعی، مهارت های مربوط به کاربرد منابع جامعه، مهارت های خود رهبری^۵، مهارت های مربوط به سلامت^۶ و ایمنی^۷، مهارت های مربوط به تحصیلات کارکردی^۸، مهارت های مربوط به اوقات فراغت^۹ و مهارت های مربوط به اشتغال^{۱۰} (آلگوزین و یسلدایک^{۱۱}، ۲۰۰۶؛ ترجمه حسین خانزاده و محمدی آریا، ۱۳۹۲).

کم توانی ذهنی، با نقصان رشد در ابعاد مختلف روانی، اجتماعی و تربیتی همراه بوده و می تواند تأثیرات نامطلوبی را بر فرد و خانواده آن ها داشته باشد (فرای و چاو، ۲۰۱۱). خانواده به عنوان عمده ترین نهاد اجتماعی، اولین نظام مؤثر بر نحوه رشد کودکان و نوجوانان محسوب می شود و عوامل مختلف موجود در آن هریک به شیوه متفاوتی بر فرایند تحول فرزندان به عنوان محصول خانواده تأثیر گذارند. نقش و تأثیر خانواده بر شکل گیری شخصیت به طور عمده در سه محور تأثیر سبک فرزندپروری^{۱۲}، تأثیر سایر اعضای خانواده و ترتیب تولد فرزندان مورد توجه واقع شده است (ویک نلسون^{۱۳} و همکاران، ۲۰۰۹). سبک فرزند پروری یکی از مولفه های اساسی در رشد و تربیت فرزندان است و اغلب در ارتباط با مهمترین دستاوردهای فرزندان مانند

1. Evans

2. Social and personal competence

3. Communication

4. Self-care

5. Self-direction

6. Health

7. Security

8. Functional education

9. Leisure times

10. Occupation

11. Algozzine & Ysseldyke

12. parenting styles

13. Wick-Nelson

توانایی های شناختی و اجتماعی آنها دارد و زمینه ساز بسیاری از ابعاد شخصیتی، نگرش ها، احساسات و عادات افراد می باشد (دسجردنس^۱ و همکاران، ۲۰۰۸).

هر خانواده روش های ویژه ای را در تربیت فردی و اجتماعی فرزندان خویش به کار می گیرد که به این روش ها سبک های فرزندپروری گفته می شود. سبک های فرزندپروری مجموعه ای از نگرش های والدین نسبت به کودکان است که منجر به ایجاد جو هیجانی می شود که در آن جو رفتارهای والدین بروز می نماید. این رفتارها هم در برگزیده رفتارهای هدف محور ویژه ای است که از طریق آن رفتارها، مادران به وظایف والدینی شان عمل می کنند و هم رفتارهای غیرمرتبط با هدف های والدینی مانند ژست ها، تغییر در تن صدا یا بیان هیجانات غیرارادی را شامل می شود (کریستین^۲، ۲۰۰۱). به عبارتی دیگر، سبک های فرزندپروری، روش هایی است که والدین برای تربیت فرزندان خود به کار می گیرند و بیانگر نگرش هایی است که آن ها نسبت به فرزندان خود دارند و همچنین شامل معیارها و قوانینی است که برای فرزندان خویش وضع می کنند. این روش ها به طور مجزا یا در تعامل با یکدیگر بر تحول کودک تأثیر می گذارد و شیوه فرزندپروری مبین تلاش های والدین برای کنترل و اجتماعی کردن کودکان است. بامریند (۱۹۹۱) سبک فرزند پروری را به عنوان کارکرد کنترلی والدین معرفی می کند و با توجه به ابعاد رفتاری گرمی و کنترل، آن را به انواع مستبدانه، مقتدرانه و سهل گیرانه تقسیم می کند. والدین دارای سبک استبدادی از روش کنترل زیاد و محبت کم و والدین دارای سبک سهل گیرانه عشق و محبت بیش از اندازه، بدون اعمال کنترل های لازم و والدین دارای سبک اقتداری از روش کنترل زیاد و محبت زیاد استفاده می کنند (روبین^۳ و همکاران، ۱۹۹۴؛ استوارت^۴ و همکاران، ۱۹۹۴). همانطور که اشاره شد تحول اجتماعی^۵ یکی از ابعاد تحول انسان است که سبک فرزندپروری والدین بر آن بسیار مؤثر است همچنین یکی از شاخص های تحول اجتماعی کودکان رفتارهای سازشی^۶ است که اصطلاح رفتار سازشی به توانایی های کارکردی از قبیل خودمراقبتی^۷، قابلیت اجتماعی^۸ و خودمدیریتی^۹ که برای استقلال در زندگی روزمره ضروری هستند، اشاره دارد (وستوود^{۱۰}، ۲۰۰۹). رفتار سازشی مؤثر ترکیبی از هوش اجتماعی^{۱۱} (درک موقعیت های اجتماعی و تعامل با دیگران به شیوه مطلوب) همراه با هوش عملی^{۱۲} (توانایی حل مشکلات روزمره، کسب مهارت های خودیاری^{۱۳} و کارکرد مستقل) است (هالاها^{۱۴} و همکاران، ۲۰۰۹). تحقیقات متعددی نشان داده اند که بین سبک های فرزندپروری والدین و رفتار سازشی کودکانشان رابطه

1. Desjerdins

2. Christian

3. Rubin

4. Stewart

5. Social development

6. Adaptive Behavior

7. Self-Care

8. Social Competence

9. Self-Management

10. Westwood

11. Social Intelligence

12. Practical Intelligence

13. Self-help

14. Hallahan

وجود دارد. در همین راستا رینالدی و هاو^۱(۲۰۱۲) گزارش می کنند که سبک های فرزندپروری والدین پیش بینی کننده رفتارهای برون نمود، درون نمود و رفتار سازشی کودکانشان است. همچنین سبک فرزندپروری پیش بینی کننده رفتارهای سازشی و ناسازشی کودکان است(وانگ^۲ و همکاران،۲۰۰۶). از آن جایی که کودکان کم توان ذهنی در رفتار سازشی ضعف عمده ای دارند و همچنین سبک های فرزندپروری از عوامل مهم و تأثیر گذار در پرورش کودکان کم توان ذهنی می باشد، این پژوهش بر آن است تا رابطه و نقش سبک های فرزندپروری والدین در رفتارهای سازشی دانش آموزان کم توان ذهنی شهر رشت را در سال تحصیلی ۹۴-۹۳ مورد بررسی قرار دهد.

۱-۲- بیان مسئله

کم توانی ذهنی یک بیماری ناهمگون با علل متعدد است. افراد ممکن است در قضاوت اجتماعی، ارزیابی خطر، مدیریت رفتارهای فردی، هیجانان یا روابط بین فردی، یا انگیزش تحصیلی یا شغلی دچار مشکل باشد فقدان مهارت های ارتباطی می تواند زمینه ساز رفتارهای ایذایی و پرخاشگری گردد(راهنمای تشخیصی و آماری اختلال های روانی ویرایش پنجم، ۲۰۱۳). این افراد دارای مهارت های اجتماعی ضعیفی هستند(ماتسون و ویکینز، ۲۰۰۹) و کنش وری اجتماعی در آنها با نارسایی هایی همراه است(هایات و فیلر، ۲۰۰۷). مشکلات این افراد در مهارت های اجتماعی، قابلیت اجتماعی و به طور کلی مهارت های سازشی موجب شده است که در تشخیص کم توانی ذهنی علاوه بر ملاک هوشبهر، ملاک نارسایی در رفتار سازشی نیز در نظر گرفته شود(گرینسپین و گرنفیلد، ۱۹۲۲؛ به نقل از به پژوه و حسین خانزاده، ۱۳۹۱).

افراد کم توان ذهنی اشکالاتی در درک زبان، مهارت های اجتماعی، حافظه و مهارت های حرکتی، مشکلات هیجانی، نشانه های فزون کنشی کم توجهی(لیندبلاد^۳ و همکاران، ۲۰۱۱) و نقص در توانمندی های شناختی و رفتار سازشی می باشد(ترمیلای^۴ و همکاران، ۲۰۱۰). همچنین کم توانی ذهنی باعث می شود که کودک در زبان دریافتی، زبان بیانی، خواندن، نوشتن، مفاهیم پول، خودهدایتی، مهارت های بین فردی، مسؤولیت پذیری، عزت نفس، پیروی از دستورات، اطاعت از قوانین، ممانعت از مورد سوء استفاده قرار گرفتن، فعالیت های زندگی روزمره از قبیل خوردن، جابجایی، دستشویی، لباس پوشیدن و فعالیت های ابزاری زندگی روزمره یعنی رفتارهای مرتبط با زندگی مستقل از قبیل آماده کردن غذا، خانه داری حمل و نقل، مصرف درست دارو، مدیریت پول، استفاده از تلفن و مهارت های شغلی مشکل داشته باشد(فارمن^۵ و همکاران، ۲۰۰۹). افزون بر این که کم توانی ذهنی رشد همه جانبه فرد مبتلا را محدود می سازد، بلکه والدین و سایر اعضای خانواده را نیز تحت تأثیر قرار می دهد. تولد

1. Rinaldia & howe
2. Wang
3. Matson & Wilkins
4. Hyatt & Filler
5. Greenspan & Granfield
6. Lindblad
7. Tremblay
8. Foreman

کودک کم توان ذهنی مستلزم بازبینی نقش ها، فعالیت ها، وظایف همسری، تخصیص منابع مالی و دامنه وسیعی از رفتارهای جدید برای برآورده کردن نیازهای آنهاست (بلاچر و بیکر^۱، ۲۰۰۷). در این دوره از زندگی پدر و مادر کودکان کم توان ذهنی بیشتر از کودکان عادی با مقعیت های پیچیده و دشوار روبرو می شوند (سورسی^۲ و همکاران، ۲۰۰۶). ناتوانی های ذهنی، بیماری های مزمن و دیگر نیازهای ویژه کودکان، سطح استرس تجربه شده والدین را تحت تأثیر قرار می دهد و منجر به بروز واکنش های نامطلوب روانی و فیزیولوژیکی ناشی از تلاش برای سازش با شرایط جدید می شود (جینینگز و دیتس^۳، ۲۰۰۷).

حضور کودک با کم توانی ذهنی والدین را در مخاطره اختلافات خانوادگی و زناشویی قرار می دهد، فرصت تعاملات اجتماعی، سرگرمی و اوقات فراغت آن ها را کم می کند. فرصت رسیدگی به امور خانه آن ها کاهش می یابد و برنامه های عادی زندگی آن ها مختل می شود (یوپلی یای و سینگ^۴، ۲۰۰۹). همچنین تولد کودک با کم توانی ذهنی مشکلات اجتماعی گوناگونی را برای والدین ایجاد می کند که از جمله آن ها می توان به اضطراب در مورد آینده، کاهش تعامل با خویشاوندان و همسایه ها و کاهش درآمد اشاره کرد (گاپتا و کیور^۵، ۲۰۱۰). زمانی که کودکی به عنوان مبتلا به کم توانی ذهنی تشخیص داده می شود، تجربه والدینی را تحت تأثیر قرار داده و انتظارات والدین در مورد کودک و آینده او را تغییر می دهد (بستروم^۶، ۲۰۱۲). به سخن دیگر تجربه والدین از ناتوانی کودک شان، حساسیت والدگری و رفتار مراقبتی آن ها را تحت تأثیر قرار می دهد (زینه^۷، ۱۹۹۵؛ به نقل از همتی علمدارلو، ۱۳۹۳) و والدین در تعامل با کودکان دارای کم توانی ذهنی واکنش های متفاوتی را بروز می دهند در واقع برخی از آن ها به شیوه های افراطی از کودک با کم توانی ذهنی خود حمایت می کنند و برخی از آن ها کودک را رها کرده و سعی می کنند کودک شان را پنهان کنند (دستجردین^۸، ۲۰۰۳). آنولا^۹ (۱۹۹۹) نوع واکنش و روش های تعامل والدین با کودک دارای کم توانی ذهنی شان را سبک های فرزندپروری می نامد. به سخن دیگر، سبک های فرزندپروری، روش هایی است که والدین برای تربیت فرزندان خود به کار می گیرند و بیانگر نگرش هایی است که آن ها نسبت به فرزندان خود دارند و هم چنین شامل معیارها و قوانینی است که برای فرزندان خویش وضع می کنند. یکی از نظریه های مهم در زمینه سبک های فرزندپروری نظریه بامریند است. در نظریه بامریند سه سبک اساسی فرزندپروری مشتمل بر سبک استبدادی، اقتداری و سهل گیرانه تعریف شده است. این سه سبک فرزندپروری در دو مشخصه باهم متفاوتند. میزان توجه یا گرمی که کودک به دست می آورد و میزانی که رفتار و فعالیت های کودک کنترل می شود (کارسون^{۱۰}، ۲۰۰۷). والدین دارای سبک استبدادی از روش کنترل زیاد و محبت کم استفاده می کنند، والدین دارای سبک سهل گیرانه عشق و محبت بیش از اندازه، بدون اعمال کنترل های لازم را ابراز می

1. Blacher & Baker

2. Soresi

3. Jennings & Dietz

4. Upadhyay & Singh

5. Gupta & Kaur,

6. Bostrom

7. Zeanah

8. Desjardin

9. Aunola

10. Carson

دارند و والدین دارای سبک اقتداری از روش کنترل زیاد و محبت زیاد استفاده می کنند. یعنی فرزندان شان را به خاطر رفتارهای پسندیده شان تشویق و به خاطر اعمال ناپسندشان تنبیه می کنند سبک فرزندپروری اقتداری برای فرزندان دارای پیامدهای مثبت و سبک فرزندپروری استبدادی و سهل گیرانه برای فرزندان دارای پیامدهای منفی هستند (دمو^۱، ۲۰۰۰؛ به نقل از همتی علمدارلو، ۱۳۹۳).

والدین کودکان با کم توانی ذهنی بیشتر از سبک های فرزند پروری استبدادی یا سهل گیرانه استفاده می کنند. بدین صورت که گاهی اوقات بدون توجه به محدودیت کودک با کم توانی ذهنی برای او سخت گیری می کنند (گایو^۲ و همکاران، ۲۰۰۸؛ بیلن^۳، ۲۰۱۲) و گاهی اوقات نیز به دلیل غفلت از شرایط و محدودیت های کودک یا به دلیل تحلیل رفتن انرژی و انگیزه های آن ها سبک فرزندپروری سهل گیرانه را در پیش می گیرند (گایو و همکاران، ۲۰۰۷) به سخن دیگر می توان گفت که سبک های فرزندپروری والدین دارای کودکان با کم توانی ذهنی به دلیل ناتوانی کودکان شان با سبک های فرزندپروری والدین دارای کودکان عادی متفاوت است (بستروم، ۲۰۱۲). با توجه به مسائل مطرح شده، این پژوهش سعی دارد که به این سوالات پاسخ دهد که آیا بین سبک های فرزند پروری والدین و رفتار سازشی فرزند کم توان ذهنی رابطه وجود دارد؟ و آیا سبک های فرزندپروری در پیش بینی رفتارهای سازشی دانش آموزان کم توان ذهنی نقشی دارند؟

۱-۳- اهمیت و ضرورت پژوهش

به طور کلی دوره های اولیه کودکی در زندگی هر فردی زمان بسیار حساس و مهمی است اما این دوره برای کودکان با کم توان ذهنی بسیار پراهمیت تر است زیرا در صورت عدم مداخله به هنگام در این دوره، دو رخداد همزمان پیشرفت و عمیق تر شدن نیازهای ویژه و ایجاد محدودیت ها از یک سو و کاهش و از دست دادن فرصت ها از سوی دیگر برای کودکان با کم توانی ذهنی اتفاق می افتد و به تدریج موجب تحلیل توانایی فرد و تحمیل بیشتر ناتوانی به او می شود (اصغری نکاح، ۲۰۰۷). بنابراین در صورت عدم مطالعه شیوه های فرزندپروری والدین و طراحی برنامه های مداخله ای بهنگام و مناسب برای آنان ممکن است والدین با سبک های فرزند پروری منفی هم فرصت طلایی آموزش و یادگیری کودکان با کم توان ذهنی را از دست بدهند و هم باعث ایجاد عادات و رفتارهای نامطلوبی در این کودکان شوند که حل و فصل آن ها دشوار و گاه غیرممکن باشد. کودکان کم توان ذهنی از جمله کودکانی هستند که در رفتار سازشی ضعف عمده ای دارند به گونه ای که انجمن کم توان ذهنی آمریکا^۴ (۲۰۱۰) دو ویژگی برجسته کم توان ذهنی را محدودیت قابل ملاحظه در کارکرد شناختی و رفتارهای سازشی می داند در واقع

1. Demo

2. Gau

3. Billen

4. American Association of Mental Retardation